

İlgili Kanun / Madde
506 S. SSK/Ek 5

T.C
YARGITAY
10. HUKUK DAİRESİ

Esas No. 2023/9906

Karar No. 2023/8205

Tarihi: 14.09.2023

● İTİBARI HİZMET SÜRESİ
● İTİBARI HİZMET SÜRESİNİN YAPILAN İŞ VE MARUZ KALINAN ZARARLANDIRICI ETKİLERİN YASADA SAYILDIĞI ŞEKİLDE BİRLİKTE GERÇEKLEŞTİĞİ İŞLER VE İŞYERLERİ İÇİN TESPİT EDİLEBİLECEĞİ

ÖZETİ: İtibari hizmet süresi, ağır ve yıpratıcı işlerde çalışanların erken yıpranmaları nedeniyle daha erken emekli olabilmeleri için kanun koyucu tarafından belirlenmiş erken emeklilik sağlayan düzenlemelerden biridir. İtibari hizmet süresi fiilen olmayan ancak kanun koyucu tarafından verilen imkân nedeniyle varsayılan bir sürenin sigortalılık süresine eklenmesi şeklinde ortaya çıkmaktadır.

Eldeki davada, davacının dava konusu bildirilen sürelerde elektromekanik aygıtlar fabrikasında atölye çalışanı olarak görev yaptığı ancak Türkiye genelinde bulunan tüm şeker fabrikalarında meydana gelen makine arızalarında gerektiğinde o yer şeker fabrikasına giderek makinenin bulunduğu üniteye arızayı gidermek üzere çalıştığı anlaşıldığından, Mahkemece yapılacak iş, itibari hizmet süresinin tespitini istediği çalışmalarının anılan maddede sayılı olarak belirtilen işyerlerinde ve karşılarında belirtilen koşullar altında geçip geçmediğinin tespiti amacıyla, öncelikle davacının şeker fabrikalarında görevlendirildiği sürelerin tespiti yapılmalı sonra bu görevlendirme sürelerinde Şeker fabrikasının hangi ünitesinde maddede sayılan hangi olumsuz dış etkenlere maruz kalarak çalıştığı hususunda uzman bilirkişilerden rapor alınmalı; alınan rapor, mevcut delillerle birlikte değerlendirilerek varılacak sonuca göre bir karar verilmelidir.

Taraflar arasında İlk Derece Mahkemesinde görülen itibari hizmet süresi tespiti istemli davada verilen karar hakkında yapılan temyiz incelemesi sonucunda, Dairece, İlk Derece Mahkemesi kararının bozulmasına karar verilmiştir.

İlk Derece Mahkemesince bozmaya uyularak yeniden yapılan yargılama sonucunda davanın kabulüne karar verilmiştir.

İlk Derece Mahkemesi kararı davalılar vekilleri tarafından temyiz edilmekle; kesinlik, süre, temyiz şartı ve diğer usul eksiklikleri yönünden yapılan ön inceleme sonucunda, temyiz dilekçesinin kabulüne karar verildikten ve Tetkik Hâkimi Birgül Ünlü tarafından hazırlanan rapor dinlendikten sonra dosyadaki belgeler incelenip gereği düşünüldü:

I. DAVA

Davacı, davalı Türkiye Şeker Fabrikaları A.Ş. ye ait işyerinde, 10.10.2006-30.09.2008 tarihleri arasında geçen ve bildirilen çalışmalarına 506 sayılı Kanun'un Ek 5 inci maddesi kapsamında itibari hizmet süresi verilmesini istemiştir.

II-CEVAP

Davalı Türkiye Şeker Fabrikaları A.Ş. vekili, davacının yaptığı işin itibari hizmet süresi verilebilecek kapsamda bir iş olmadığından, dayanağı olmayan davanın reddini savunmuştur.

Davalı SGK vekili, davalı işverenin bildirimleri kapsamında işlem yapıldığını, davanın kabulü halinde aleyhe yargılama giderlerine hükmedilmemesi gerektiğini beyanla davanın reddini savunmuştur.

III. İLK DERECE MAHKEMESİ KARARI

İlk Derece Mahkemesinin 14.11.2019 tarihli ve 2018/306 Esas, 2019/430 Karar sayılı kararıyla davanın kısmen kabulüne kısmen reddine karar verilmiştir.

IV. BOZMA VE BOZMADAN SONRAKİ YARGILAMA SÜRECİ

A. Bozma Kararı

İlk Derece Mahkemesinin yukarıda belirtilen kararına karşı süresi içinde davalılar vekillerince istinaf başvurusunda bulunulması ve Bölge Adliye Mahkemesince istinaf başvurularının esastan reddine karar verilmesi üzerine davalılar vekilleri temyiz isteminde bulunmuştur.

Dairemiz 26.04.2022 tarih 2022/812 Esas 2022/6364 Karar sayılı ilamı ile "...Mahkemece yapılacak iş, davacının itibari hizmet süresinin tespitini istediği çalışmalarının anılan maddede sayılı olarak belirtilen işyerlerinde ve karşılarında belirtilen koşullar altında geçip geçmediğinin tespiti amacıyla, öncelikle davacının çalışmalarının hangi tarihler arasında hangi fabrikada ve hangi bölümde geçtiğinin tespiti ile çalışmanın geçtiği bölümün çalışma düzeni ve koşulları ile bölümleri ve bu bölümlerin taşıdıkları özellikler ile bu bölümlerdeki çalışmalarda anılan yasada sayılan hangi fiziksel dış etkenlere maruz kaldığı, buna bağlı olarak da itibari hizmet süresinden yararlanmayı gerektirir işlerden olup olmadığı yönleri incelenerek, davacının yaptığı işlerin niteliği ile bu çalışmalarında, maddede sayılan işyerlerinden hangisinde hangi olumsuz dış etkenlere maruz kalarak çalıştığı

hususunda uzman bilirkişilerden rapor alınmalı; alınan rapor, mevcut delillerle birlikte değerlendirilerek..." varılacak sonuca göre bir karar verilmesi gereğine işaret edilerek bozulmuştur.

B. İlk Derece Mahkemesince Bozmaya Uyularak Verilen Karar

İlk Derece Mahkemesinin yukarıda tarih ve sayısı belirtilen kararı ile, "...Yukarıda yapılan açıklamalar çerçevesinde; davacının, davalı işyerinde işe başladığı 10.10.2006 tarihi ile 506 sayılı Kanun'un yürürlüğünün sona erdiği 30.09.2008 tarihleri arasında 506 sayılı Kanuna eklenen Ek Madde 5, IV. bentte sayılan işyerinde, aynı bendin 2 nci alt bendinde sayılan olumsuz etkenlere maruz kaldığı 712 gün hizmetinin karşılığı (712x0,25) formülüyle hesaplanan 178 günün itibari hizmetten sayılması gerektiği sonucuna varılmış, düzenlenen bilirkişi raporunun dosya kapsamına uygun olduğu anlaşılmalı hükme esas alınmış, davanın kabulüne karar verilerek aşağıdaki şekilde hüküm kurulmuştur. " gerekçesi ile davanın kabulüne, davacının 31.10.2006 - 30.09.2008 tarihleri arası davalı işveren nezdinde geçen sigorta primi ödenmiş günlerin 712 x 0,25 formülü ile hesaplanan 178 gün itibari hizmet süresi bulunduğunun ve sürelerin sigortalılık süresine itibari hizmet süresi olarak eklenmesi gerektiğinin tespitine karar verilmiştir.

V. TEMYİZ

A. Temyiz Yoluna Başvuranlar

İlk Derece Mahkemesinin yukarıda belirtilen kararına karşı süresi içinde davalılar vekilleri temyiz isteminde bulunmuştur.

B. Temyiz Sebepleri

Davalılar vekilleri özetle kararın eksik araştırma ve inceleme sonucu verildiğini belirterek temyiz başvurusunda bulunmuştur.

C. Gerekçe

1. Uyuşmazlık ve Hukuki Nitelendirme

Uyuşmazlık, elektromekanik aygıtlar fabrikasında görevli ve bu işyerinden bildirilen çalışmalarına itibari hizmet süresi verilip verilemeyeceği hususundadır.

2. İlgili Hukuk

1-6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 369 uncu maddesinin birinci fıkrası ile 370 ve 371 inci maddeleri ile, 506 sayılı Kanun'un Ek Madde 5 inci hükümleri.

2-Davanın yasal dayanağı olan 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunun'un Ek 5 inci maddesi:

"506 sayılı Kanuna göre sigortalı sayılanların, aşağıda sayılan görevlerde geçen sigortalılık sürelerine, bu sürelerin her tam yılı için, hizalarında gösterilen süreler, sigortalılık süresi olarak eklenir.

Sigortalılar Hizmetin Geçtiği Yer Eklenecek Süre

I-a) 212 sayılı Kanunla değiştirilen 5953 sayılı Basın Mesleğinde Çalışanlarla Çalıştıranlar Arasındaki Münasebetleri Düzenleyen Kanun kapsamına tabi olarak çalışan sigortalılar,

5953 sayılı Kanunu Değiştiren 212 sayılı Kanun'un birinci maddesi kapsamına giren işyerleri, 90 gün.

b) Basın Kartı Yönetmeliğine göre basın kartına sahip olmak suretiyle gazetecilik yaparken, kamu kurumlarına giren ve bu kurumlarda meslekleriyle ilgili görevlerde istihdam edilen sigortalılar, basın müşavirlikleri, 90 gün.

II - (Değişik bent: 20/06/1987 - 3395/13 md.)

Basım ve gazetecilik işyerlerinden 1475 sayılı Kanun ve değişikliklerine göre çalışan sigortalılar,

a) Solunum ve cilt yoluyla vücuda geçen gaz veya diğer zehirleyici maddelerle çalışılan iş yerleri,

b) Fazla gürültü ve ihtizaz yapıcı makine ve aletlerle çalışarak iş yapılan işyerleri,

c) Doğrudan doğruya yüksek hararete maruz bulunarak çalışılan işyerleri,

d) Fazla ve devamlı adali gayret sarf edilerek iş yapılan işyerleri,

e) Tabii ışığın hiç olmadığı ve münhasıran suni ışık altında çalışılan işyerleri,

f) Günlük mesainin yarısından fazlası saat20.00'densonraçalışılarak yapılan işyerleri, 90 gün.

III-(Ek bent: 20/06/1987 - 3395/13 md.)Gemi adamları, gemi ateşçileri, kömürçüler, dalgıçlar, denizde, 90 gün.

IV- (Ek bent: 20/06/1987 - 3395/13 md.) (...)*, fabrika, atölye, havuz ve depolarda, trafo binalarında çalışanlar,

1. Çelik, demir ve tunç döküm,

2.Zehirli, boğucu, yakıcı, öldürücü atölye, havuz ve depolarda, trafo binalarında ve patlayıcı gaz, asit, boya işleriyle gaz da çalışanlar, maskesi ile çalışmayı gerektiren işlerde,

3. Patlayıcı maddeler yapılmasında,

4. Kaynak işlerinde çalışanlar, 90 gün.

Kesirlerin hesaplanmasında tam yıl 360 gün olarak alınır. Fiilen çalışılmış güne eklenecek itibari hizmet günü sayısının bulunmasında (Çalışılan gün sayısı x 0,25) formülü uygulanır.” düzenlemesini içermektedir. Bu maddeye göre, sigortalıların itibari hizmetten yararlanabilmesi için iki koşulun birlikte gerçekleşmesi gerekir.

3.Değerlendirme

1-İtibari hizmet süresi, ağır ve yıpratıcı işlerde çalışanların erken yıpranmaları nedeniyle daha erken emekli olabilmeleri için kanun koyucu tarafından belirlenmiş erken emeklilik sağlayan düzenlemelerden biridir. İtibari hizmet süresi fiilen olmayan ancak kanun koyucu tarafından verilen imkân nedeniyle varsayılan bir sürenin sigortalılık süresine eklenmesi şeklinde ortaya çıkmaktadır.

2-Eldeki davada, davacının dava konusu bildirilen sürelerde elektromekanik aygıtlar fabrikasında atölye çalışanı olarak görev yaptığı ancak Türkiye genelinde bulunan tüm şeker fabrikalarında meydana gelen makine arızalarında gerektiğinde o

yer şeker fabrikasına giderek makinenin bulunduğu üniteye arızayı gidermek üzere çalıştığı anlaşıldığından, Mahkemece yapılacak iş, itibari hizmet süresinin tespitini istediği çalışmalarının anılan maddede sayılı olarak belirtilen işyerlerinde ve karşılarında belirtilen koşullar altında geçip geçmediğinin tespiti amacıyla, öncelikle davacının şeker fabrikalarında görevlendirildiği sürelerin tespiti yapılmalı sonra bu görevlendirme sürelerinde Şeker fabrikasının hangi ünitesinde maddede sayılan hangi olumsuz dış etkenlere maruz kalarak çalıştığı hususunda uzman bilirkişilerden rapor alınmalı; alınan rapor, mevcut delillerle birlikte değerlendirilerek varılacak sonuca göre bir karar verilmelidir.

VI.KARAR

Açıklanan sebeplerle;

Davalılar vekillerinin bu yönleri amaçlayan temyiz itirazlarının kabulü ile Mahkemece verilen kararın **BOZULMASINA**,

Peşin yatırılan temyiz harcının istek halinde ilgisine iadesine,
Dosyanın kararı veren İlk Derece Mahkemesine gönderilmesine,
14.09.2023 gününde oybirliğiyle karar verildi.